

מראי מקומות - כבא בתרא פ'

שתי חלות ויחזרו להעסק בעשיית הדבש, לפי שאין מניח להן פנאי להתעסק בפרי' ורבי' כלל, כדי שיטול הלוקח פירותיהן".

(ג) **ואוכלות את דובשנן - ע' ברשב"ם** שהביא בשם הר"ח דאוכלות דבש שבנקבי החלות, וחוזרות ומגדלות בנקבים, וכו', וצ"ע כוונתו. וע' **בריטב"א** שהביא דברי הר"ח באריכות קצת, דכשאוכלות הדבש, שוב ישתדלו אחרי כן לעשות שם עוד דבורים, דבאותן הנקבים הדבורים מולידות, וכשמתגדלים ופורחים, ממלאים הדבורים אותם הנקבים דבש, ועוד אוכלות הדבש ומגדלים בהם דבורים, וכשהחודל מקהה שיניהם אינם יכולות לרעות בשדה, ואוכלות הדבש שבנקבים, ואח"כ חוזרים ומגדלים שם דבורים, ואותן דבורים יהיו של המוכר.

(ד) **דבש בכורות אינו יוצא מידי מאכל לעולם - פי' הרשב"ם**, דהוי מאכל אדם עד שיקצהו בפירוש למאכל דבורים. והק' **תוס' ע"ז**, דהא אין דבר שראוי לאכילה שיועיל בה שום דבר עד שיפסל מאכילת כלב. וכ' **הריטב"א** דאולי כוונת הרשב"ם הוא דמאכל הוא מלבד אם מקצהו מיד למאכל דבורים, דאז לא חל עליו שם אוכל אדם, והו"ל כאותן שתי חלות המוקצות לדבורים שאין עליהן תורת אוכל.

(ה) **דבש בכורות אינו יוצא מידי מאכל לעולם - פי' הרשב"ם**, דחידוש של ר' כהנא הוא שאינו יוצא מידי מאכל לעולם עד שיקצנו בפירוש למאכל דבורים. והק' **הרשב"א** כקו' **תוס' הנ"ל**, דאפי' אם יקצנו בפירוש למאכל דבורים אינו נפסל מלהיות מאכל אדם. ועוד, הא דאינו יוצא מידי מאכל אדם אינו חידוש בכלל, ואדרבה, חידוש הוא לומר דיכול להוציאו מידי מאכל אדם, עד כדי כך דבאמת תמוה לומר כן. **ולכן** כ' הרשב"א לפרש באו"א, דמה דאמרי' דאינו יוצא מידי מאכל לעולם, היינו דאפי' אם חישב עליה שיהי' משקה, מ"מ אינו משקה, אלא נשאר מאכל. וזהו דאמרי' אלמא קסבר לא בעי מחשבה, כלומר, תורת מאכל עלי' ואפי' אם לא חישב

(א) **הלוקח פירות שובך מחבירו וכו' - לכאו' ישי' לעי'**, איך שייך לקנות יוני השובך, הא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, והרי היונים עדיין אינם בעולם. וכ' **הנמוקי יוסף (מ: בדפיו)** דמתני' א"ש למאן דס"ל דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם. עוד כ' דהתנא צריך לאשמעין הדין היכא שאינם חוזרין, ורוצים לקיים הקנין, מה נכלל בהקנין [ומשמע מזה דמה דיכולים לחזור מקנין על דבר שלא בא לעולם, היינו שיש להם זכות חזרה, אבל אין הביאור דלא חל הקנין כלל, דאל"כ, מאי נפק"מ בקנין שעשו שלא חל כלל, וצ"ע]. ועוד הביא **מהרמב"ם** לומר דאי"ז נחשב דבר שלא בא לעולם, לפי שאינו מוכר יונים שיולידו או דבש שיבא לכוורת, אלא מכר השובך לפירות והכוורת לדובשא, והו"ל כמי שמכר אילן לפירות, דזה שפיר מהני לכ"ע, אפי' למ"ד א"א מקנה דשלב"ל. **וע"ע בקצות (ר"ט, ד')** שהביא **מהשטמ"ק** בכתובות דכ' דמה שתעלה מצודתי היום אינו קונה, משום דאי"ז דומה לדקל לפירות, משום דאין הדגים באים מהמצודה עצמה. אולם הביא הקצות דלכאו' מהטור משמע דמצודה לדגים מהני, משום דאי' בטור דהמוכר פירות שובך מהני משום דהוי שובך לפירותיו, וכיון דמהני שובך לפירות, ומדמה לה לאילן לפירותיו אע"ג דהיונים אין יוצאין מגוף השובך, א"כ ה"ה במצודה לדגים י"ל כן. **וע"ע בר' יונה** דכ' דמכר לו השובך לפירות, וכ' "כלומר האמהות מכר לו לפירותיהן, דאפי' למ"ד א"א מקנה דבר שלא בא לעולם, מכר דקל לפירותיו קנה". ולכאו' מבואר מדבריו כהשטמ"ק שם, דלא שייך למכור שובך לפירותיו, ורק האמהות שייך למוכרם לבניהם.

(ב) **ומסרס - ע' בר' יונה** בהמשך הגמ' דמבואר דאפי' אם אינו מסרסן, מ"מ כל הנחילים הבאים אח"כ של מוכר הם. ולפ"ז לכאו' צ"ל דמה דאי' במתני' ומסרס, אי"ז היתר או חיוב, אלא דזהו הדרך [ולכאו' ביאר כן לומר למה רק לאחר ג' נחילים של מוכר הם, דאז הדרך הוא לסרסן, וצ"ע בזה]. **וע"ע ביד רמה (מ"ט)**, שכ' דכוונת תנא דמתני' לומר "שאיין בעל הכוורת רשאי מתחלה להאכילן חרדל כדי שימהרו לאכול אותן

חזר בזה, וס"ל דאינו טמא בכל שהוא אלא מדרבנן.

(ח) **כגון שזב על גבי כלי מאוס- פי' הרשב"ם**, כיון דבתוך הכוורת לא הי' עליו תורת מאכל לר"א, וגם עכשיו כשיוצא הר"ז זב ע"ג כלי מאוס, הלכך צריך מחשבה. אבל אליבא דרבנן, שהי' בה תורת אוכל גם בתוך הכוורת, לא מבטיל שם אוכל מיני' משום כלי מאוס, עד שיפסל מלאכול הכלב. והק' המרומי **שדה**, הרי לכאור' שפיר יש בה תורת אוכל כשהי' בכוורת, רק דמ"מ אינו מקבל טומאה, משום דחשיב מחובר לקרקע, וכיון דתלוש, לכאור' צריך להיות חשיב כאוכל, וא"כ אם אינו נפסל מאכילת כלב, לכאור' צריך להיות מקבל טומאה. וכ' לחדש דמה דר"א מדמה כוורת ליער, היינו לומר דדומה ליער ממש, דהיינו לעצים מחוברים, וא"כ אינו אוכל כלל. וא"כ, שפיר אמרי' דאף עכשיו זב ע"ג כלי מאוס, דלא חשיב אוכל. וע"ש מש"כ לפרש המשך לשון הגמ' עפ"ז.

(ט) **ר' יהודה אומר, כדרכו אסור, אלא מגביה י' טפחים וקוצץ, וכי- פי' הרשב"ם**, ולת"ק איכא למימר דלית לי' האי שיעור, אלא שיעור אחרניא, כגון מג' ולמעלה אסור. ובביאור כוונת הרשב"ם, כ' המהרש"א שהי' קשה להרשב"ם, מ"ש דהק' הגמ' רק לר' יהודה, דאמר דצריך להיות מעם הארץ ממש, אבל לרבנן, יתכן לומר דבאמת אינו אסור אלא מג' טפחים ולמעלה, ואין קשה מהא דהלוקח אילן מחבירו. אבל מ"מ לא הי' ניח"ל לאוקמה ברייתא דלעיל כת"ק דוקא ודלא כר"י.

(י) **מכאן ואילך, לא מקשי קשי לה, ולאן עלויי מעלי לה- כ' תוס'**, דלאו דוקא נקט, דאם ודאי אינו מעלה או מוריד להאילן, אין שום איסור בשביעית, דהא קיי"ל דרק לאברויי אילנא אסור. אלא ביאור הגמ' הוא שאינו ודאי קשה או מעלי לה, אבל יתכן דקשה או מעלי לה (וכמש"כ הרשב"ם). אולם ע' בר"י **מיגש שכ'** דלענין שביעית לא התירו לעשות אלא מה דודאי קשה לאילן, דאילו מה דלא קשה ולא מעלי, גזרי' בי', ולא שבקי' לי' למעבד, דלמא אתי למעבד מה דמעלי לה.

עליה, דאם חישוב עליה, הי' הדין דיורד לתורת אוכל או לתורת משקה, על איזו מחשבה שיחשב עליו. אולם הק' הרשב"א על פי' זה, דא"כ מה קאמרי' בעמוד ב' דבשלמא לאביי ניחא הא דדבש בכוורתו אינו לא אוכל ולא משקה, חישוב עליו לאכילה, מטמא טומאת אוכלין, וכי'. הרי חזינן מזה דהיכא דחישוב מחשבת משקין, דשפיר מהני לרדת בה דין משקין, ואיך זה ניחא. וכ' דלק"מ, דבאמת ברייתא זו משמע דלא כר' כהנא, ולמה דתי' אביי א"ש, דמיירי באותן ב' חלות, דמעולם לא ירד להם תורת מאכל, וא"כ שפיר יכול לחשוב שהם משקה, ויהי' חל בהם דין משקה. **עוד פי' איכא ברשב"ם**, דכוונת ר' כהנא לחדש דדוקא בכוורתו הוי אוכל, אבל אם זב מכוורתו הוי משקה מסתמא, אא"כ חישוב עליו לאכילה (אולם לכאור' יש לע' לפי' זה של הרשב"ם איך יפרש הגמ' בעמוד ב' הנ"ל, וצ"ע).

(ו) **אלמא קסבר לא בעי מחשבה- פי' התורת חיים**, דאם הי' ס"ל לר' כהנא דבעי מחשבה, א"כ לא הי' ק' מידי מהברייתא, דהי' שייך לומר דר' כהנא מיירי בדחישוב, והברייתא מיירי בדלא חישוב, אע"כ דסבר ר' כהנא דלא בעי מחשבה. אלא דלפ"ז ק', אם כל ההוכחה דר' כהנא ס"ל דלא בעי מחשבה הוא מכח קו' המקשן, א"כ עדיין יש להק', איך ידע המקשן גופי' דס"ל לר' כהנא דלא בעי מחשבה. ותי' דאי סבר ר' כהנא דמחשבה מהני, ואי לאו דחשיב עליו לא הוי מאכל, א"כ אמאי קאמר שאינו יוצא מידי מאכל לעולם, הא ודאי כיון דמחשבה מהניא לי' לשוויי אוכל, הכ"נ אם חזר וחישוב עליו שלא לאוכלו, אלא מכוין שיהי' כמו שהי' מעיקרא, פשיטא דמחשבה נמי מהניא לי' להוציאו מתורת אוכל, וא"כ, אמאי קאמר שאינו יוצא מידי מאכל לעולם, אע"כ דלא בעי מחשבה.

(ז) **לא אוכל ולא משקה- פי' הרשב"ם**, דרק לטמא דברים אחרים צריך שיעור זה, אבל להיות טמא בעצמו טמא בכל שהוא. וע' בתוס' **בפסחים** (לג:), דכ' דשי' רש"י הוא דמדאורייתא הוא כן, שנטמא בכל שהוא, אבל הק' תוס' הרבה על שי' זו, וכ' דאף רש"י

יא) מכאן ואילך, לא מקשה קשי לה, וכו'- פי' הרשב"ם, מן הקרקע עד ג', ומג' ועד י'. וק', מהכ"ת דמג' ועד י' הוא ג"כ נכלל בהא בלא מקשה קשי לה ולא עלווי וכו', לימא דמג' ולמעלה ודאי מעלי עד י', ובאמת כ"כ ר' גרשום. וכ' בברכת אביגדור (להרה"ג ר' אביגדור נבצל שליט"א) דאולי לשון הגמ' "מכאן ואילך" דחקו, דהול"ל ביני ביני.

יב) אף צדיק אין עושה פירות- פי' הרשב"ם, שאוכל צדקותיו בעוה"ז ואין לו חלק לעוה"ב, א"נ, שאין מאכילין אותו פרי מעלליו. ובביאור פירוש ב' זה, כ' העץ יוסף בתענית לפרש דהיינו שאין אוכלין פירות מעשיהם בעוה"ז (וע"פ הברייתא דאכילת פירותיהן היינו בעוה"ז).